

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут журналістики

Кафедра видавничої справи

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« 09 » 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семіотика медіа-тексту

для студентів

Спеціальності **035 Філологія**

Освітнього рівня *першого (бакалаврського)*

Спеціалізації 035.01 Українська мова та література

Київ-2019

Розробники:

Масімова Лариса Гагиківна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Викладачі:

Подоляка Надія Степанівна, кандидат наук із соціальних комунікацій

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри видавничої справи

Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри Масімова Л. Г. Масімова

Робочу програму погоджено із гарантом освітньо-професійної програми з української мови та літератури

_____ 2019 року

Гарант освітньо-професійної програми Вінтонів М. О. Вінтонів

Робочу програму перевірено

_____ 2019 р.

Заступник директора Інституту журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи Росінська О. А. Росінська

Пролонговано

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	4	
Семестр	7	
Кількість змістових модулів з розподілом	3	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	42	
Форма семестрового контролю	Іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Семіотика медіа-тексту» є освоєння студентом концептуально-теоретичних та практичних засад функціонування медіа-текстів у сучасному суспільстві.

Завдання дисципліни передбачають:

розвивати *інтегральну компетентність*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології, що передбачає застосування теорій та методів відповідних наук;

розвивати *загальні компетентності* такі, як громадянська – здатність до соціокультурної взаємодії у громадянському суспільстві, участі в його формуванні та функціонуванні, висловлення власної громадянської позиції;

3) комунікативна – здатність до ефективної комунікації та до викладення складної комплексної інформації у стислій формі усно та письмово,

використовуючи інформаційно-комунікаційні технології;

4) інформаційна – володіння сучасними методами отримання науково-бібліографічної інформації, роботи з інформацією (уміння знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел);

розвивати *фахові компетентності* спеціальності: здатність застосовувати в професійній діяльності комунікативно-професійні навички – здатність застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні з урахуванням змістового наповнення, соціально-демографічних особливостей співрозмовника, специфіки ситуації спілкування та контексту.

3.Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання:

- вміти вільно володіти базовим професійним категоріально-поняттєвим та дослідницьким апаратом сучасної філологічної науки.
- вміти пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти української мови та літератури;
- вміти фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції.
- вміти формувати судження про значення і наслідки своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторна	Модульні	
Змістовий модуль 1. Семіотика медіа-тексту							
Тема 1. Семіотика медіа-тексту	2	2					
Тема 2. Текст як модель комунікативного акту	4	2	2				
Тема 3. Основні категорії тексту	18	2	2				14
Тема 4. Семіотична структура тексту	6	2	4				
Модульний контроль	2					2	
Разом	32	8	8			2	14
Змістовий модуль 2. Текстуальна стратегія							
Тема 5. Текстуальна стратегія	6	2	4				
Тема 6. Інтерпретація та надінтерпретація	18	2	2				14
Тема 7. Патогенний текст	4	2	2				
Модульний контроль	2					2	
Разом	30	6	8			2	14
Змістовий модуль 3. Семіотика візуального тексту мас-медіа							
Тема 8. Візуальний текст як комунікативний акт	18	2	2				14
Тема 9. Семіотична структура візуального тексту	4	2	2				
Тема 10. Патогенний візуальний текст	4	2	2				
Модульний контроль	2					2	
Разом	28	6	6			2	14
Іспит	30						
Усього	120	20	22			6	42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Технологія виробництва газетних видань

Тема 1. Семіотика медіа-тексту

Семіотика. Історія розвитку семіотики. Семіотика як метод дослідження соціальних комунікацій. Текст та медіа-текст.

Тема 2. Текст як модель комунікативного акту

Текст як знакова система. Класифікація знаків. Коди як спосіб поєднання знаків. Типи текстів по відношенню до знакової системи Організація твором комунікативного акту.

Шпаруватість тексту – обов'язкова умова читацької творчості. Роль контексту.

Тема 3. Основні категорії тексту.

Категорія «цілісність тексту». Категорія «зв'язність». Категорія «інформативність» та її мовне вираження у тексті. «Континуум» як категорія часу і простору у тексті. Різновиди просторового континуума. Інтертекстуальність. Категорія «антропоцентричність». Інтертекстуальність

Тема 4. Семіотична структура тексту

Поняття структури в семіотиці. Наративні структури тексту. Жанр як семіотична категорія. Функціональність жанрових структур. Роль жанру в соціальній комунікації. Аудиторія як фактор спрямування жанру масової літератури. Жанри видавничої тіпології масової літератури. Аудиторія як фактор спрямування жанрів інтернет-текстів. Жанрі масової інтернет-літератури: фанфіки, меми, подкасти тощо

Змістовий модуль 2. Текстуальна стратегія

Тема 5. Текстуальна стратегія

Теорія відкритого твору. Текстуальна стратегія як педагогічний інструмент. Модель відкритого твору. Відкритий твір як стратегія інтерпретаційної

співпраці читача. Модель закритого твору. Авторитарні стосунки тексту і читача у закритому творі. Відкритий твір у публіцистиці.

Тема 6. Інтерпретація та надінтерпретація

Умови вірогідної інтерпретації. Поняття «інтенція автора». Поняття «інтенція тексту». Межі інтерпретації. Причини виникнення хибної інтерпретації. Комунікативні невдачі. Типологія комунікативних девіацій. Внутрішній контекст як механізм забезпечення вірогідної інтерпретації.

Тема 7. Патогенний текст

Віртуальність. Медіа-насильство. Медіа-задоволення. Медіа-екологія. Критерії патогенності. Шляхи нейтралізації патогенного тексту.

Змістовий модуль 3. Семіотика візуального тексту мас-медіа

Тема 8. Візуальний текст як комунікативний акт

Зображення як текст. Візуальна мова. Семіотика візуального тексту. Візуальний контент. Візуальний текст в соціальних комунікаціях. Візуальна грамотність.

Тема 9. Семіотична структура візуального тексту

Категорія інтертекстуальності візуальних текстів мас-медіа. Інтермедіальність. Механізм породження візуальних тропів. Види візуальних тропів. Функції тропів у композиційній структурі візуального тексту мас-медіа.

Тема 10. Патогенний візуальний текст

Критерії патогенності візуального тексту мас-медіа. Гламурна журналістика. Шляхи нейтралізації патогенного візуального тексту. Візуальна грамотність. Прийоми маніпулятивного впливу візуального тексту.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	4	40	4	40	3	30
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)							
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>	200		70		70		60
Максимальна кількість балів	200						
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $200:60=3,3$ Студент набрав: 185 балів Оцінка: $185:3,3 = 56$ балів + Іспит (40 балів)						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль I (14 год.)

Тема 3. Основні категорії тексту.

1. Знайти в українській пресі тексти, на основі яких продемонструвати інтертекстуальність, як необхідну умову соціально значущого твору.

Змістовий модуль II (14 год.)

Тема 6. Інтерпретація та надінтерпретація.

1. Знайти в пресі зразки хибної інтерпретації художнього або публіцистичного твору.

Змістовий модуль III (14 год.)

Тема 8. Візуальний текст як комунікативний акт.

1. Створити текст візуальної реклами на соціальну тематику.

Критерії оцінювання самостійної роботи

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Презентувати основні результати роботи	3 бал
2.	Якість оформлення	1 бал
3.	Відповідь на запитання (чіткість формулювання та відповідність запитанню)	1 бал
Разом		5 балів

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється самостійно кожним студентом в електронному вигляді і прикріплюється до електронного курсу або здаються в роздрукованому вигляді.

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем робочій програмі. *Форми* модульного контролю – проведення модульних робіт, що передбачають вирішення творчих завдань, ситуативних задач, самостійне створення документів тощо.

Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 3, виконання кожної роботи є обов'язковим.

Модульна контрольна робота № 1

Завдання:

Написання наукового есе

Модульна контрольна робота № 2

Завдання:

Аналіз тексту на патогенність

Модульна контрольна робота № 3

Завдання:

Аналіз візуального тексту на патогенність

Критерії оцінювання:

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Актуальність роботи	5 балів
2.	Лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу	5 балів
3.	Наявність обґрунтованих висновків	10 балів
4.	Якість оформлення	5 балів
Разом		25 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Семестровий контроль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Семестровий контроль знань студентів проводиться у формі тестового опитування і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу.

6.5. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю:

1. Семіотика.
2. Історія розвитку семіотики.
3. Семіотика як метод дослідження соціальних комунікацій.
4. Текст та медіатекст.
5. Роль контексту.
6. Текст як знакова система.
7. Поняття структури в семіотиці.
8. Наративні структури тексту
9. Жанр як семіотична категорія.
10. Функціональність жанрових структур.
11. Роль жанру в соціальній комунікації.
12. Типи текстів в залежності від знакової системи.
13. Організація твором комунікативного акту.

- 14.Патогенний текст.
- 15.Ідентифікація і типологія патогенного тексту.
- 16.Семіотика - дослідження тексту як комунікативного акту.
- 17.Комунікативна структура тексту.
- 18.Теорія відкритого твору.
- 19.Текстуальна стратегія як педагогічний інструмент.
- 20.Модель відкритого твору.
- 21.Модель закритого твору.
- 22.Відкритий твір у публіцистиці..
- 23.Роль читача як сценарій комунікації, закладений у структурі тексту.
- 24.Спосіб формотворення як відбиття дійсності.
- 25.Особливість тексту стимулювати особистісний світ читача за посередництва власної структури.
- 26.Інтерпретація. Межі інтерпретації.
- 27.Інтенція автора. Інтенція тексту.
- 28.Внутрішній контекст як механізм забезпечення вірогідної інтерпретації.
- 29.Зовнішній контекст як структурний елемент тексту.
30. Умови використання візуальної інформації.
- 31.Візуальні стереотипи.
- 32.Категорія інтертекстуальності візуальних текстів мас-медіа.
- 33.Механізм породження візуальних тропів.
- 34.Види візуальних тропів.
- 35.Функції тропів у композиційній структурі візуального тексту мас-медіа.
- 36.Критерії патогенності візуального тексту мас-медіа.
- 37.Гламурна журналістика.
- 38.Шляхи нейтралізації патогенного візуального тексту. Візуальна грамотність.
- 39.Зображення як текст.
- 40.Візуальна мова.
- 41.Візуальне мислення.
- 42.Семіотика візуального тексту.
- 43.Візуальна грамотність

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Умберто Еко; [пер. з англ. М. Гірняк]. — Львів: Літопис, 2004. — 384 с.
2. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. / Т. А. Єщенко. — К.: ВЦ «Академія», 2009. — 264 с.
3. Масімова Л. Критерії патогенності тексту/ Масімова Л. Г.// Наукові записки Інституту журналістики:науковий збірник, 2010, т. 41. — с. 150 — 152.
4. Масімова Л. Г. Інтертекстуальність візуального тексту мас-медіа // Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнародної міжнародної науково-практичної конференції. — К.: Київ,ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. — с. 65 — 71.
5. Потятиник Б. Патогенний текст / Б. Потятиник, М. Лозинський. — Л.: Місіонер, 1996. — 296 с.
6. Почепцов Г. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіакомунікації [Текст] / Георгій Почепцов. - К. : Спадщина, 2012. - 462 с

Допоміжна:

1. Кіца І. О. Патогенна реклама у друкованих газетах України : монографія / М. О. Кіца; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів : ПАІС, 2014. - 207 с.
2. Єжижанська Т. С. Парадигми мислення медіаспоживача: суть і роль у медіаспоживанні // Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журнал. — Т. 2. — К., 2016. — 122 с. — С. 44-48.
3. Зубрицька М. Дискурс обмеженої і необмеженої інтерпретації: дискусії навколо роману Умберто Еко «Маятник Фуко»/ Марія Зубрицька // Еко У. Маятник Фуко [пер. з італ. М. Прокопович]. — Львів: Літопис, 2004. — С. 623-634.
4. Масімова Л. Відкритий твір у публіцистиці (на прикладі Умберто Еко) / Л. Г. Масімова // Образ. — 2005. — Вип. 6. — С. 54-60.
5. Масімова Л. Г. Візуальна грамотність в системі медіаосвіти / Л. Г. Масімова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». — 2013. — Т. 26 (65), № 3. — С. 172 — 176.
6. Стецюра К. О. Медіа картина світу як матриця конструювання особистості в інформаційному суспільстві / К. О. Стецюра // Гілея: науковий вісник. - 2015. - Вип. 96. - С. 233-237. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_96_59.
7. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння / Б. В. Потятиник. — Львів: ПАІС, 2004. — 312 с. — (Медіакритика).

7. Навчально-методична карта дисципліни «Семіотика медіа-тексту»

Разом: 120 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год.,

самостійна робота – 42 год., МКР – 6 год., семестровий контроль – екзамен 30 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Модулі	Змістовий модуль I										
Назва модуля	Семіотика медіа-тексту										
Кількість балів за модуль	70 б.										
Лекції	Семіотика медіа-тексту	Текст як модель комунікативного акту	Основні категорії тексту	Семіотична структура тексту	Текстуальна стратегія	Інтерпретація та надінтерпретація	Патогенний текст	Візуальний текст комунікативний акт	Семіотична структура візуального тексту	Патогенний візуальний текст	60 б.
Практичні		Текст як модель комунікативного акту – 10 б.	Основні категорії тексту – 10 б.	Семіотична структура тексту – 20 б.	Текстуальна стратегія – 20 б.	Інтерпретація та надінтерпретація – 10 б.	Патогенний текст – 10 б.	Візуальний текст комунікативний акт – 10 б.	Семіотична структура візуального тексту – 10 б.	Патогенний візуальний текст – 10 б.	
Самостійна робота	5х1=5 б.										
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 б.										
Підсумковий контроль	Модульна контрольна робота 2 – 25 б.										
Іспит											
Усього 200 балів, коефіцієнт 3,3											